

HALOL KASBNING JAMIYAT RAVNAQI VA YOSHLAR TARBIYASIDAGI O'RNI

Suvonov Ziyobidin Shaminovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

“Servis” kafedrası katta o‘qituvchisi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada halol kasbning obod va farovon turmushga erishishda tutgan o‘rni va ahamiyati, halollikning shaxs va jamiyatimiz hayotiga ijobiy ta’siri, rizq halol bo‘lishi va uning yoshlar tarbiyasida tutgan o‘rni keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Halol, kasb-hunar, rizq, halol luqma, harom, diniy tarbiya, jamiyat ravnaqi, farzand tarbiyasi.

THE ROLE OF THE HALAL PROFESSION IN THE DEVELOPMENT OF SOCIETY AND EDUCATION

Z.Sh.Suvonov

Abstract: This article presents the role and importance of an honest profession in achieving a prosperous and prosperous life, the positive impact of honesty on the lives of individuals and our society, the fact that food is halal, and its role in educating young people.

Key words: halal, professional, food, halal food, haram, religious education, social development, children’s education.

РОЛЬ ХАЛЯЛЬНОЙ ПРОФЕССИИ В РАЗВИТИИ ОБЩЕСТВА И ВОСПИТАНИИ МОЛОДЕЖИ

З.Ш.Сувонов

Аннотация: В данной статье представлены роль и значение честной профессии в достижении благополучной и благополучной жизни, положительное влияние честности на жизнь отдельных людей и нашего общества, тот факт, что пища является халяльной, и ее роль в воспитании молодежи.

Ключевые слова: халяль, профессионал, еда, халяльная пища, харам, религиозное образование, социальное развитие, детское образование.

Kirish. Bugungi kunda yurtboshimiz tamonidan olib borilayotgan mamlakatimiz rivojlanish yo‘lidagi olib borilayotgan islohatlar ezgu orzu-niyatlar bilan kundalik hayotimizni to‘ldirish, ularni hayotimiz maqsad-mazmuniga aylantirish, shunday g‘oya va intilishlarni amalga oshirish uchun davlatimiz, jamiyatimizning barcha kuch va imkoniyatlarini safarbar etish, hech shubhasiz, bugungi kunda g‘oyat muhim va dolzarb ahamiyat kasb etadi. Eng muhimi, bunday ezgu maqsadlar xalqimiz tomonidan o‘zgacha shukuh, yorug‘ yuz, faxru iftixor bilan kutib olinmoqda, keng jamoatchilik hamda xorijlik mutaxassislaru ekspertlarning katta qiziqish va e‘tiroflariga sazovor bo‘lmoqda.

Shuni alohida qayd qilish zarurki, Vatanimiz mustaqillikni qo‘lga kiritganidan beri, garchi murakkab jarayonlarni boshdan kechirgan bo‘lsa-da, olib borilayotgan tub islohotlar, oqilona siyosat natijasi o‘laroq, yurtimizda madaniy, ma‘naviy va iqtisodiy sohalarda yildan-yilga o‘sish, rivojlanish kuzatilmoqda, aholi turmush tarzi tobora yaxshilanib bormoqda. Jahonning ilg‘or davlatlari ustma-ust iqtisodiy bo‘hronlar oqimini boshdan kechirayotgan bir vaqtda mamlakatimiz aholisining farovon turmushi, siyosiy va iqtisodiy barqarorlik, iqtisodimizning izchil ravishda o‘sib borishi dunyo hamjamiyatining ham e‘tiborini tortayotgani sir emas.

Mamlakatimizda aholining munosib turmush kechirishi uchun kerakli shart-sharoitlar har bir fuqaroning ezgu intilishlarini, imkoniyatlarini ro‘yobga chiqarishi uchun qulayliklar yaratish xalq farovonligini ta‘minlashning ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Ayniqsa, yoshlarning turli soha va kasblarni egallashlari, orzu-umidlarini ro‘yobga chiqarishda bir necha yillardan buyon davlatimiz tizimli ravishda keng ko‘lamli islohotlarni amalga oshirib kelmoqda. Ko‘plab turli-tuman o‘quv yurtlarining qurilishi, hunarmandchilik va kasanachilik ka bo‘lgan e‘tibor, kichik biznesni, oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun qabul qilinayotgan qarorlar, berilayotgan imtiyozlar so‘zimizning yorqin dalilidir.

Hayotimiz yanada farovon va obod bo‘lishi, rizqu ro‘zimiz yanada to‘kin va barakali bo‘lishi uchun avvalo tijoratchilarimiz, dehqon va fermerlarimiz, shuningdek, kasanachilik, hunarmandchilik turli kasb-hunar egalari, tadbirkorlar, ishlab chiqarish bilan shug‘ullanuvchi shaxslar, turli idora va korxonalar ishchi-xizmatchilari o‘z sohaslarida halollikka jiddiy e‘tibor qaratishlari maqsadga muvofiq. Zero, halol kasb – baraka omilidir, halol kasb orqali rizq talab qilish vojibdir.

Metodologiya. Ushbu maqolani tahlil qilish, qiyoslash, tajriba va sintez usullaridan foydalanildi.

Tadqiqot natijalari. “Kasb” yoki “kasb qilmoq” so‘zlari bizning tilimizga arab tilidan kirib kelgan bo‘lib, “kasaba” fe‘lining o‘zagi hisoblanadi. Arab tilida

“iktasaba” soʻzlari qoʻlga kiritmoq, ishlab topmoq, qozonmoq, biror ishni bajarmoq, qandaydir foyda-manfaatga erishmoq, yutuqqa ega boʻlmoq kabi maʼnolarni anglatadi.

Shayx Muxammad Sodiq Muxammad Yusuf[1], Imom Gʻazzoliy[2], Ziyovuddin Rahim[3], Ahmad Hodiyy Maqsudiy [4], Jaloliddin Rumiyy [5] R.Sayfuddinov [6] kabi mutafakkir olimlar tamonidan halol kasb orqali topiladigan rizq halol-pokiza boʻlishi, kasb halol-pokiza boʻlishi, xayru ehson halol-pok narsalardan boʻlishi haqidagi bilimlarni taxlil qilishgan.

Eʼtiqod insonning ruhiy, tibbiy salomatligi uchun ham oʻta muhim. Olimlar aniqlashicha, dindorlar eʼtiqodsizlarga qaraganda yurak kasalligiga 60 % kam uchrar, eʼtiqodlilar ichida qon bosimining xavfli koʻrinishi koʻp boʻlmas ekan. Gap shundaki, eʼtiqodli kishining koʻtarinki kayfiyati uning sogʻligʻini yaxshilaydi. Allohga ishonish har qanday kayfiyat koʻtaruvchi xususiyatlardan yaxshiroq taʼsir qiladi¹.

Halol kasb orqali hayot kechiruvchi insonning duolari ham mustajob boʻladi. Agar odamlar oldi-berdilarida, kasbu korlarida halollik va insofni oʻzlariga shior qilib olsalar, oralaridagi nizo va kelishmovchiliklar ham barham topib, adovat, bir-biriga adovat saqlash, oʻzaro ishonchsizlik kabi jamiyatni tagidan emiruvchi illatlar oʻz-oʻzidan barham topgan boʻlardi. Milliy qadriyatlarimiz va diniy tarbiya kishilarni mehnatga, mehnatsevarlikka chorlaydi. Uning hayotbaxsh taʼlimotlarida kasb-hunar, omilkorlik, chorvachilik, dehqonchilik, usta-hunarmandlik, tijoratchilik, bozorgonlik, ishchi-xizmatchilik kabi insonning oʻziga ham, jamiyatga ham, atrof-muhitga ham ulkan foyda va manfaatlar keltiradigan halol ishlar bilan shugʻullanish orqali farovon turmushga erishuvi keng koʻlamda targʻib va tashviq etiladi.

Toʻgʻri tarbiya peshona teri bilan topilgan mol-mulk qoʻlga kiritilgan narsalarning eng yaxshisi va yoqimlisi ekanini taʼkidlash barobarida ishyoqmaslik, tanballik, bekorchilik, tilanchilik, oʻzgalarga yuk boʻlish kabi illatlar girdobiga tushib qolishdan ogohlantirib, bu kabi zararli odatlarni qattiq tanqid ostiga oladi. Agar dinimiz taʼlimotlarini diqqat bilan oʻrganib, undagi oʻgit va qaytariqlarning hikmati borasida teranroq tafakkur yuritadigan boʻlsak, u insoniyatning bu dunyosini obod va mazmunli, oxiratini esa saodatli qiladigan ishlarga buyurganiga guvoh boʻlamiz. Dunyoning obodligi esa faqat yaxshi amallar bilan, mehnat va tadbir bilan hosil boʻladi. Dangasalik illati qaysi xalqda ildiz otsa, albatta, uni zaiflashtiradi, taraqqiyot karvonidan ortda qoldiradi va vayron qiladi. Bu kasallik qaysi shaxsga etsa, uni xor qiladi, obroʻsidan ayiradi.

4. ¹ Зиёвуддин Раҳим «Бахтли ҳаёт сари» 3-бет

Analizlar. Hozirgi “zamonaviy” odamlarning ko‘pi dunyoga hirs qo‘yish dardi bilan og‘rigan. Kishilar orasida o‘zaro ishonch, sadoqat, vafo, mehr-oqibat kamayib ketaётgandek. Bizningcha, buning sababi bitta: o‘limni unutish, Qur‘on o‘qimaslik¹.

Odamlari tanbal, dangasa bo‘lgan, ilmu fan rivojlanmagan, qonun toptalgan yurt umuman rivoj topmaydi. Xalqi o‘zgalarga qaram bo‘ladi, dushmanlar bunday yurtni istagancha toptaydilar, talaydilar. Natijada xalq ulkan moddiy va ma‘naviy zarar ko‘radi. Ba‘zan inson nafsni turli narsalarni xayol va orzu qiladi: qaniydi qo‘limda mana buncha pul paydo bo‘lib qolsa edi, dang‘illama uy qurardim, mana bunaqa mashinalarda yurardim, falon joylarga borib sayohat qilardim, degan xomxayollar suradi. Holbuki, agar hamma insonga bu dunyoda tilagan narsasi biror mehnatsiz, hatto aqliy harakatsiz, hech qanday tadbirsiz behisob ravishda berilaversa, unda dunyoning nizomiga putur etgan, insonlar ma‘naviy jihatdan buzilib, mehnatsevarlik, kasbu kor qilish, ilm o‘rganib, olim bo‘lish kabi insoniy fazilatlariga o‘rin qolmagan bo‘lardi.

Ko‘p uyqu, ko‘p eyish ham yalqovlikka sabab bo‘ladi. Chunki, ko‘p uxlaydigan odamning badanlari bo‘shashib, kamharakat bo‘lib qoladi, g‘aflat va rohatga beriladi. Asosiy vaqti shu yo‘sinda o‘tgach, o‘z-o‘zidan ko‘plab foydali ishlarni o‘tkazib yuboradi.

Ko‘p eb-ichish ham shunday, badanni semirtirib, og‘irlashtirib qo‘yadi. To‘yib ovqat eganda jasaddagi kuch-quvvat zaxirasi ovqatni hazm qilishga yo‘naltirilgani uchun inson tani bo‘shashib, uyquga mayli kuchayadi. O‘sha vaqtda inson uyida bo‘lsa yoki yumshoq o‘rindiqlarda o‘tirgan bo‘lsa, mudroq bosib, nafsining orom istagiga engilib, ko‘zlarini ohista uyquga taslim qilganini bilmay ham qoladi. Qarabsizki, yana bir rejadagi ish ortga suriladi. SHuningdek, dabdabali, keragidan ortiqcha qulayliklarga berilib hayot kechirish ham dangasalikni keltirib chiqaruvchi omillardan sanaladi.

Inson boy bo‘lib, qaerga uzatsa qo‘li etadigan darajada bo‘lsa ham, o‘z yumushlarini o‘zi bajarishga harakat qilishi afzaldir. Toki yalqovlik balosiga giriftor bo‘lib qolmasin. Ba‘zi bir badavlat kishilarni bilamiz, garchi birovlarni yollab ishlatishga qodir bo‘lsalar ham, o‘z qo‘llari bilan mehnat qilishdan rohatlanishadi. Mashinani o‘zlari haydashadi, hovlilarida mehnat qilib turishadi, ekin-tikinlarga qarab, gullar tagiga suv quyib, turli ovqatlar pishirib, bekorchilikka o‘rin qoldirishmaydi. Inson boyib, farovon hayotga erishganidan so‘ng mehnatni tark qilib qo‘yadigan bo‘lsa, hayotning ma‘naviy fayz-barakasidan, foydali mehnat beradigan

5. ¹ Ziyovuddin Rahim «Qur‘on –qalblar shifosi» (Qayta ishlangan uchinchi nashri) 11-bet

rohatlardan mahrum bo'lib qoladi va garchi boy, ko'pni ko'rgan bo'lsa ham unday insonning xalq orasida hurmati qolmaydi.

Inson o'zidan yaxshi iz qoldirib, dunyodan o'tganidan keyin ham yaxshi amallari savobi to'xtamasdan etib turadigan bo'lishi uchun farzandlarini solih, yaxshi insonlar qilib tarbiyalashi kerak.

Farzandlarning solih va yaxshi inson bo'lishlari, ota-ona tarbiyasining unumli va foydali bo'lishi uchun esa ularga edirilayotgan luqmaning halol-pok bo'lishi asosiy shartdir. Oilada farzandlar tarbiyasida luqmaning halol yoki haromdan bo'lishi juda muhim masaladirki, uning siri tajribali kishilar ko'z o'ngida kundek ravshandir. Garchi farzandlarga ediriladigan har qanday luqma ularning qornini to'ydirsa ham, biroq uning yaxshi yoki yomon ta'siri asta-sekin ko'rinadi. Rizq halol yo'ldan topilgan bo'lsa, farzandlar tarbiyani qabul qiluvchi, yaxshi xulqli, ota-onaning haqlarini taniydigan bo'lib ulg'ayadilar. Halol rizq bilan ulg'aygan farzandlar favqulodda iste'dod, xotiraning o'tkirligi va zakovat bilan ajralib turadilar. Agar farzandlarga edirilgan luqma harom, shubhali yo'llar bilan topilgan bo'lsa, ularning tarbiyasiga har qancha ko'p kuch, mablag' sarflanmasin, har qancha katta e'tibor berilmasin, bu sa'y-harakatlar kutilgan natijani bermaydi. Imom G'azzoliy bunday deydi: "Bolalar ota-onalariga berilgan bir omonatdir. Bolaning qalbi har qanday naqshu tasvirdan xoli bir qimmat baho gavhardir. U qanday naqsh solinsa, qabul qiladi, qayoqqa bukilsa, egiladi. Agar yaxshilikka o'rgatilsa, shu bilan o'sadi va dunyoyu oxiratda saodatga erishadi. Uning savobiga ota-onasi ham, har bir muallimu ustozlari ham sherik bo'ladilar. Agar yomonlikka odatlantirilsa, hayvonlardek o'z holiga tashlab qo'yilsa, oxir-oqibat halok bo'ladi. Gunohi esa uning tarbiyasi uchun javobgar bo'lganlarning gardaniga tushadi... Bolani chaqaloqligidanoq luqmasi halol ona emizishi lozim, agar luqma harom bo'lsa, unda baraka bo'lmaydi".

Xulosalar. Yuqorilardan shunday xulosaga kelishimiz mumkinki jamiyatga foydali, dunyo va oxirat saodatiga erishadigan barkamol farzandlarning tarbiyasi halol luqma bilan chambarchas bog'liq ekan.

Luqmaning halol bo'lishi, avvalo, shaxs tarbiyasi, oila muhitining musaffo bo'lishi, qolaversa, butun boshli jamiyat ravnaqi, mamlakat obodligi hamda davlat barqarorligidek buyuk maqsadlarga olib boruvchi olijanob fazilat ekan. Chunki yuqorida zikr etilganidek, ma'naviy tarbiya, axloqiy kamolot halol luqmasiz aslo hosil bo'lmaydi.

Parhezkor, halol luqmali xonadonda tarbiyalangan farzand, shubhasiz oiladan tashqarida ham, ishda, o'qishda, boshqalar bilan muomalada o'zining halollik, insof va diyonat egasi ekanini namoyish qiladi. Bunday farzandlari bor jamiyat esa har tomonlama taraqqiy etadi, ma'nan va moddiy boy bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Shayx Muxammad Sodiq Muxammad Yusuf "Ijtimoiy odoblar", "Hilol-Nashr". Toshkent. 2018 y. 80-81bet
2. Imom G'azzoliy. "Qiyomat va oxirat". «Movarounnahr» Toshkent 2004.
3. Ziyovuddin Rahim. "Bola – odobi bilan aziz" Toshkent 2016.
4. Ahmad Hodiy Maqsudiy "Ibodati islomiya" "Mavoraunnahr" Toshkent 2004.
5. Rumi, Jaloliddin. "Qalb ko'zingni och...". Toshkent. "Sano-standart" nashriyoti, 2011. 160 bet.
6. R.Sayfuddinov "Halol kasb farovonlik omili" "Mavoraunnahr" Toshkent 2013
1. 7. "O'zbek tilining izohli lug'ati 80 000 dan ortiq so'z va so'z birikmasi", "O'zbekiton milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti.
2. Toshkent; 2006-2008 yillar. 494-bet
8. Bigiev, M. D. Musulmanskaya trapeza/ M. D. Bigiev: per. s tataro-osmanskogo yaz. A. G. Xayrutdinova – 2-e izd. – Kazan: Izd-vo «Poznanie» Kazanskogo innovatsionnogo universiteta, 2020. – 66 s. (Seriya «Sokrovishnitsa Tatarstana»)
3. 9. Ziyovuddin Rahim «Baxtli hayot sari» 3-bet
4. 10. Ziyovuddin Rahim «Qur'on –qalblar shifosi» (Qayta ishlangan uchinchi nashri) 11-bet
11. www.ziyouz.com